

Mjereje i crtanje u vertkali Frkine jame

3. Na sljedeće (i posljednje) istraživanje čekalo se do proljeća. Od 29. travnja do 1. svibnja 2011. bila je posljednja akcija istraživanja, u kojoj su se speleolozi spustili na dno objekta. Jama završava na dubini od 215 m gdje je zatvorena stijenom i sigovinom bez daljnje perspektive. U ovoj je akciji dovršeno topografsko snimanje i fotografiranje Frkine jame, a Petra Kovač Konrad je na dnu prikupila uzorke vode radi analize na prisutnost prazivotinja.

Sudionici: Dalibor Jirkal, Ruder Novak, Ivan Mišur, Josip Dadić, Petra Kovač Konrad, Matija

The pit Frkina jama

At the end of the September 2010, the speleological section of BIUS (The Biology Students Association) was exploring the Cerovac area when mr. Josip Frketić, the supervisor of the Nature Park Velebit, informed them about the location of the unexplored speleological object. Frkina jama is situated in the Cerovac area on the southeast Velebit, close to the village Mala Popina in the protected area of The Nature Park Velebit. Between September 2010 and May 2011, the explorations were carried out in three occasions until the narrow bottom full of speleothems was reached at the depth of 215 m. The object is rich in biospeleological findings that are not yet completely processed. The following was found: the Gastropoda - snails (families Chondrinidae and Zonitidae), Acari, Diplopoda - Millipedes (family Polydesmidae), Collembola - springtails (families Entomobryidae, Neanuridae, Oncopoduridae, Onychiuridae and Tomoceridae) and Coleoptera (family Chloevidae).

Mandarić, Sanja Sviben, Tamara Knežević (SOŽ) i Mario Šaban (PP Velebit)

S biospeleološkog gledišta objekt je prilično bogat, iako su zasad analizirani uglavnom uzorci prikupljeni prilikom prvog istraživanja. Pronađeni su Gastropoda – puževi (porodice Chondrinidae i Zonitidae), Acari – grinje, Diplopoda – dvojenoge (porodica Polydesmidae), Collembola – skokuni (porodice Entomobryidae, Neanuridae, Oncopoduridae, Onychiuridae i Tomoceridae), Araneae – pauzi (vrsta *Metellina merianae* (Scopoli, 1763), porodica Tetragnathidae) te Coleoptera – kornjaši (porodica Chloevidae).

Istraživanjem Frkine jame vratio se SO HPD Željezničar na područje Cerovca, a odužio mu se na najbolji mogući način – istražio je jedan lijep i spomena dostojan objekt. Ono što posebno veseli jest suradnja i druženje s Josipom Frketićem i Mariom Šabanom, zaposlenicima PP-a Velebit. Sigurno je da bez njih jama ne bi bila istražena, a vjerojatno, bar još neko vrijeme, ni pronađena.

Uz speleološki pozdrav do nekog drugog druženja na području južnog Velebita...

Literatura

- STIPE TUTIŠ: Istraživanje na području Cerovca (JI Velebit) 19.-21. studenog 2010., <http://www.speleolog.hr/aktivnosti/izvjestaji/151>
- TAMARA KNEŽEVIĆ: Istraživanje Frkine jame na području Cerovca od 29. 4. do 1. 5. 2011., <http://www.speleolog.hr/aktivnosti/izvjestaji/170>

MSRE »Panjkov ponor 2011«

Tihomir Kovačević - Tihi

Međunarodnu speleo-ronilačku ekspediciju MSRE »Panjkov Ponor 2011« organizirali su Dinarići - Društvo za istraživanja i snimanja krških fenomena (DDISKF). Održana je na području općine Rakovica na Kordunu od 9. do 25. srpnja 2011. Vođa je bio Tihomir Kovačević – Tihi. Bilo je nazočno 20 članova DDISKF-a, četvero Mađara i četiri člana iz BiH.

Na ovoj ekspediciji, kao i prošle godine, okosnica je bila istraživanje sustava Panjkov ponor-Varićakova špilja i sustava Ponorac – Jovina pećina. Panjkov sustav je sada treći po duljini u Hrvatskoj s 13.052 m špiljskih kanala, duljina sustava Ponorac-Jovina pećina iznosi 2852 metra.

Dnevnik ekspedicije

12. srpnja, prokrcen je put do ulaza u Suvaču (s onu stranu udoline, koja je do sada izbjegla speleolozima)

13. srpnja, ekipa je topografski snimila Suvaču u dužini od 78 m (D. Višek i M. Studen)

Od 9. do 15. srpnja nanovo je topografski snimljen dio sustava Ponorac – Jovina pećina istražen na prošlogodišnjoj ekspediciji, kao i novi bočni kanali koji su se otvorili zahvaljujući izrazito sušnom periodu i niskom vodostaju

16. srpnja ušla je u Panjkov ponor transportna ekipa

17. srpnja bili su svi članovi ekspedicije na »čekanju«, zbog nesreće koja se desila u jamskom sustavu »Kita Gačešina - Draženova Puhaljka«, čekajući daljnji razvoj događanja

Nakon dobrih vijesti ušao je **18. srpnja** dio jurišnog tima u Panjkov ponor (Alan, Gogo, Erf, Eszter, Dragi i Darko). 21. srpnja trebali su im se po planu priključiti Šljivica, Marko i Tihi, međutim, jurišni tim izašao je prije vremena – nakon tri dana istraživanja. Vođa istraživanja u

Jedno od jezera u »Tihijevim podzemnim Plitvičkim jezerima«

Gordan Polić

U bivku 2 ispod »Bilovog oka«

Panjkovom ponoru Alan naveo je kao razlog niz nepredviđenih događanja s druge strane »izlaznog sifona«.

Njegov opis akcije po izlasku:

»Sve je krenulo po planu, ali je bilo malo previše tereta, tako da smo dio rasvjete ostavili u starom bivku. Izgubili smo glavnu torbu s hranom u jednom sifonu i svejedno smo otišli u novi bivak. Tamo smo uvidjeli da smo bez »luftića«, koje smo zaboravili u logoru. Gogo je otišao u Bajkoviti kanal po stare koji su ostali od lani. Četiri su bila ispravna, a falila je još i jedna vreća. Darko, Dragi i ja spojili smo dvije vreće i uvukli se u njih.

Istraživanje je počelo tako da se ekipa podijelila u tri grupe. Darko i Eszter skupljali su biološke uzorke, Dragi i Gogo su fotografirali, a Frf i ja smo krenuli dalje u nova istraživanja sa željom da prođemo što više kanala koji su nam ostali neistraženi prošle godine.

Darko i Ester pronašli su jedan bočni kanal na čijem je kraju bila rupa povezana s površinom. Nakon malo kopanja, čuli su glasove izvana. Probali su se s njima doviknuti, ali bezuspješno. Frf i

ja smo se spustili u jamu nedaleko prvoga bivka i došli do velikog jezera, gdje smo locirali dva sifona prema »Bilovom oku« (roneći postoji mogućnost povezivanja, ali je puno mulja i šiljaka što stvara veliku opasnost). Obišli smo i ostale kanale s upitnikom. Kanal kod saljeva je najperspektivniji, duljine je preko sto metara, ide dalje (ima dosta provlačenja). U donjem aktivnom kanalu uspjeli smo se popeti u jedan procjep i nakon oko 8 metara visinske razlike ući u kanal Alpage, po kojem smo se vratili do prošlogodišnjeg bivka.

Nakon dva dana rada i dvije mukotrpno prospavane noći, ekipi je malo pala želja za daljnji nastavak akcije, najviše zbog nastalog pothlađivanja i nedostatka dijela hrane koja je potonula pri transportu u jednom sifonu. To je sve uzrokovalo da smo se odlučili za prijevremeni povratak. Do tog trenutka ipak smo ostvarili velik dio zacrtanog plana. Prikupili smo biospeleološki materijal, snimili novih petstotinjak fotografija i 30 minuta video materijala te prošli mnoge nepoznate kanale. Važan razlog prijevremenog izlaska bio je spriječiti bespotreban ulaz troje ljudi koji su se po planu tre-

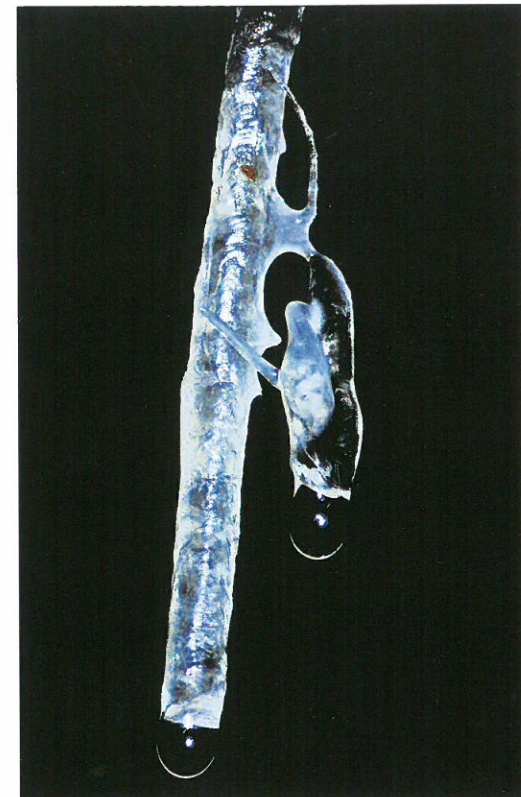
bali priključiti akciji nakon tri dana, te spoznaja da više nema dovoljno hrane i suhe odjeće...«

22. - 25. srpnja, na Tržačkoj kosi tražili smo »novi« ulaz u Panjkov ponor. Kopali smo i lisičje jame, ali uzalud. Transportna ekipa izvukla je svu opremu iz Panjkovog ponora.

Na akcijama poslije ekspedicije ponovno se prišlo traženju »novog ulaza« u Panjkov ponor. Nažalost, ulaz nije pronađen.

10. rujna i 1. listopada 2011. djelovale su dvije ekipe DDISKF-a. Podzemna ekipa postavila je uređaj za lavinsko traženje, imala je uključen toki-voki i zapalila iznutra dimnu bombu na vrhu dvorane, na ulazu u kanal koji navodno ima kontakt s površinom. Druga, nadzemna ekipa, osluškivala je zvukovni signal s instrumenta za lavinsko traženje (ako dođe do kontakta) i zvuk s toki – vokija ako se valovi probiju kroz stjenovit sloj i promatrala hoće li se pojaviti dimni signal iz nekog otvora u zemlji. »Novi« ulaz nije lociran!

U drugoj akciji topografski je snimljeno novih 130 m Panjkovog ponora (Alan i Frf). Sada je dužina sustava Panjkov ponor – Varićakova špilja 13.052 m.

Gordan Polić

Makaron iz nove Panjkove

Gordan Polić

Bijeli kalcitni ukrasi u naručju tmine

Gordan Polić

Na kaskadama

International Cave Diving Expedition »Panjkov ponor 2011«

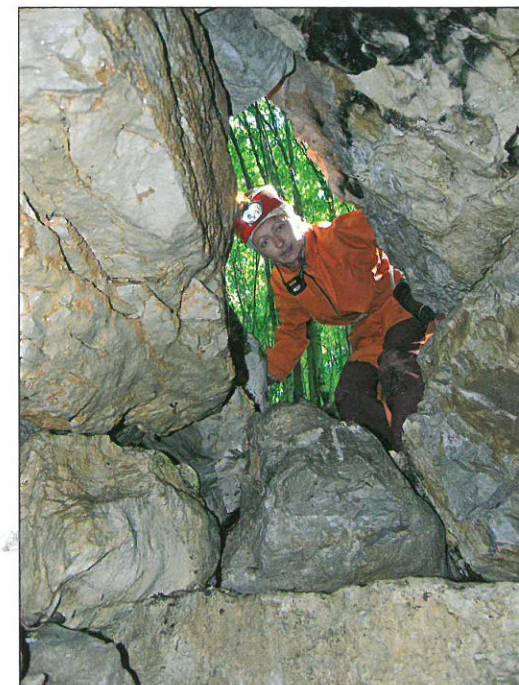
International cave diving expedition »Panjkov ponor 2011«, organized by Dinarides – Society for the research, surveying and filming of karst phenomena (DDISKF), took place from July 9th to 25th, 2011 near Rakovica in the Kordun region. During the expedition, new cave survey of the area between Jovina pećina and Ponorac, discovered in 2010, was produced and couple of kilometres of new passages were discovered. A search for the alternative entrance to Panjkov ponor was carried out during the expedition without success. During the additional explorations, 130 m of new passages were topographically surveyed, so the total length of the Panjkov ponor – Varićakova špilja system is now 13.052,00 m. The search for the alternative entrance was continued using the equipment for avalanche searching, but it still has not been found.

Špiljski sustav Ponorac - Jovina pećina (2834 m)

Tihomir Kovačević - Tihi

Od prvih temeljitih istraživanja rakovičkog područja, koja su počela 1983., Jovina pećina se u speleološkoj literaturi navodi kao »Suvaja«, što nije točno. Svjedočenjem većeg broja žitelja Lipovače, Drežnik-grada i Sadilovca, kao i konzultiranjem više topografskih karata utvrdili smo da se nedvojbeno radi o Jovinoj pećini, a ne o Suvaji. Inače, špilja Suvaja nalazi se preko puta udoline, svega osamdesetak metara sjeveroistočno od ulaza u Jovinu pećinu. U ekspediciji 2010. Suvaja je istražena i topografski snimljena u duljini od 78 m. Ispod ulaza u Suvaju nalazi se nekoliko izvorčića, iz kojih se potočići, također za velikih voda, ulijevaju u potok Suvaju, koji izvire iz Jovine pećine.

U prošlogodišnjem 58. broju Speleologa (str. 22-30) opisao je sva dosadašnja istraživanja ovoga špiljskog sustava Marijan Prpić - Luka u članku »Peti sifon - priča o spajanju Ponorca i Suvaje«. U članku je nenamjerno izostavljeno istraživanje ekipe SO PDS-a Velebit, koja je 24. studenoga 1990. u sastavu Zoran Stipetić, Slaven Dobrović, Čedo Josipović, Siniša Rešetar, Dario Denteš i Teo Barišić došla do podzemnog jezera i u njemu, pomoću ronilačke opreme, preronila sifon Idealna siga. Pri povratku su speleolozi u stropu, blizu podzemnog jezera, iskoristili otvor koji su zamijetili u istraživanju i kroz njega izvukli boce, a sami se vratili kroz ulaz u špilju. Na MSRE 2010. taj je otvor dovoljno proširen da kroz njega mogu proći i speleolozi i oprema pa je nazvan »Novi ulaz«. U vrijeme ekspedicije 2010. članovi ekspedicije nisu znali podatke o istraživanju »Velebitaša« pa su u tom istom jezeru preronili (na dah) drugi sifon i nazvali ga Plum Jam (pekmez od šljiva) kako je predložio Frf. Sifon je posvećen mladoj članici Šljivi – geologinji Marijani Jelić koja je taj sifon po prvi puta preronila na dah. Na početku istraživanja 2010. to je bio sifon zatvoren stijenom koja je

Tihomir Kovačević

Na novootvorenom ulazu u Jovinu pećinu

u njega uranjala tek nekoliko centimetara, ali se nakon tri tjedna taj sifon pretvorio u polu-sifon, jer se razina vode spustila za više od pola metra. Proučavanjem teksta i skice Tea Barišića iz 1990. i novog nacrtu iz 2010. i 2011. ustanovljeno je da se sifonom Idealna siga ulazi u kratak slijepi kanal, a da se u istom jezeru, idući u desno, može proći u dalji dio špilje kroz polu-sifon Plum jam.

Dimenzije sifona između Jovine pećine i Ponorca:

Sifon Plum Jam: 0,5 m duljine i 5 cm dubine (polusifon u sušnom razdoblju).

S obzirom na to da je Plum Jam veći dio godine polu-sifon, promijenjeni su nazivi sljedećih sifona u odnosu na nazive iz 2010.: